

УДК 378.147:316.42-057.4

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2025-83-83-88>

ВАДИМ ПОЛІЩУК

<https://orcid.org/0009-0005-2214-1466>

polishchuk.vadym011@gmail.com

аспірант кафедри педагогіки і освітнього менеджменту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, Вінниця

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розкрито теоретико-методологічні засади формування лідерської компетентності студентів педагогічних спеціальностей у контексті сучасних освітніх трансформацій. Обґрунтовано значення педагогічного лідерства як ключового чинника професійної ефективності та соціального впливу майбутнього педагога. Проаналізовано основні концептуальні підходи, моделі та методи розвитку лідерських якостей у процесі професійної підготовки, з урахуванням соціокультурного контексту та цифрової модернізації освіти. Визначено методологічні принципи, що забезпечують інтеграцію лідерських компонентів у зміст освітніх програм, зокрема через проектну діяльність, кооперативне навчання та використання EdTech. Актуалізовано необхідність системного підходу до формування лідерської компетентності як умови успішного входження молодих фахівців у професійне середовище. EdTech активізує самоосвіту, розвиток метапізнання та навчання впродовж життя. У статті розглянуто сучасні підходи до формування педагогічного лідерства в контексті трансформації освітнього середовища. Акцент зроблено на етичних засадах, емпатії, відкритості та справедливості як ключових компонентах інклюзивного лідерства. Розкрито роль цифрових технологій у розвитку лідерських компетентностей, де педагог виступає медіатором між інформаційними платформами та освітніми потребами здобувачів загальної середньої освіти. Зазначено, що освітнє середовище є багатовимірною системою взаємодій, що формує професійну ідентичність та стратегічне мислення. Обґрунтовано значення компетентнісної моделі навчання в підготовці педагогів-лідерів, яка поєднує практичні навички, етичну чутливість, креативність і здатність до управління змінами. У статті продемонстровано активні форми навчання, проектну діяльність та цифрові інструменти, що сприяють формуванню лідерської компетентності й трансформації педагогів у агентів освітніх змін.

Ключові слова: лідерська компетентність, педагогічна освіта, професійна підготовка, теоретико-методологічні основи, компетентнісний підхід.

VADYM POLISHCHUK

<https://orcid.org/0009-0005-2214-1466>

polishchuk.vadym011@gmail.com

Postgraduate student of the Department of Pedagogy and Educational Management Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
32 Ostrozkyi Str., Vinnytsia

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR THE FORMATION OF LEADERSHIP COMPETENCE IN STUDENTS OF PEDAGOGICAL SPECIALTIES

The article reveals the theoretical and methodological principles of the formation of leadership competence of students of pedagogical specialties in the context of modern educational transformations. The importance of pedagogical leadership as a key factor of professional effectiveness and social influence of the future teacher is substantiated. The main conceptual approaches, models and methods of developing leadership qualities in the process of professional training are analyzed, taking into account the socio-cultural context and digital modernization of education. Methodological principles are determined that ensure the integration of leadership components into the content of educational programs, in particular through project activities, cooperative learning and the use of EdTech. The need for a systematic approach to the formation of leadership competence as a condition for the successful entry of young specialists into the professional environment is highlighted. EdTech activates self-education, the development of metacognition and lifelong learning. The article considers modern approaches to the formation of pedagogical leadership in the context of the transformation of the educational environment. The emphasis is on ethical principles, empathy, openness and justice as key components of inclusive leadership. The role of digital technologies in the development of leadership competencies is revealed, where the teacher acts as a mediator between information platforms and the educational needs of students. It is noted that the educational environment is a multidimensional system of interactions that forms professional identity and strategic thinking. The importance of the competency-based model of learning in the training of teacher leaders, which combines practical skills, ethical sensitivity, creativity and the ability to manage change, is substantiated. The article demonstrates how active forms of learning, project activities and digital tools contribute to the formation of leadership competencies and the transformation of teachers into agents of educational change.

Key words: leadership competence, pedagogical education, professional training, theoretical and methodological foundations, competency-based approach.

У контексті реформування педагогічної освіти в Україні та глобального тренду на компетентнісний підхід, постає потреба в глибокому теоретико-методологічному осмисленні підготовки лідерів в освіті. Запровадження нових стандартів вищої освіти акцентує увагу на формуванні soft skills, зокрема лідерських якостей. Освітні технології відкривають нові можливості для розвитку лідерства: від онлайн-спільнот до віртуальних освітніх проєктів. Потрібні нові підходи до лідерства в умовах гібридного та дистанційного навчання.

Формування лідерської компетентності в освітній сфері набуває стратегічного значення в умовах трансформації системи освіти, зростаючої ролі педагогів як агентів соціальних змін та потреби в реалізації інноваційних моделей навчання. Сучасний заклад загальної середньої освіти потребує фахівців, здатних не лише передавати знання, а й ініціювати зміни, мотивувати здобувачів середньої освіти та колег керувати освітніми проєктами. Лідерська компетентність дозволяє педагогам ефективно взаємодіяти в команді, підтримувати інклюзивне середовище та впливати на розвиток освітніх громад. Питання теоретичного обґрунтування та методологічного забезпечення формування лідерської компетентності в педагогів досі залишаються недостатньо систематизованими. Вивчення моделей, методів, технологій та контекстуальних умов такого формування дозволяє розробити ефективні освітні стратегії [1; 2; 3; 4; 5].

Сучасні тенденції реформування освіти, зокрема перехід до компетентнісного підходу та впровадження цифрових технологій, зумовлюють потребу в системному аналізі теоретико-методологічних засад підготовки педагогів-лідерів. Вітчизняні дослідники зазначають, що класичні моделі лідерства (авторитарний, демократичний, ситуаційний) поступово витісняються трансформаційними та фасилітаційними підходами, які орієнтують педагога на мотивацію, розвиток потенціалу учнів та колег, створення довірливого й етичного середовища [2; 3]. Лідерство розглядається як процес соціального впливу, що включає когнітивні, емоційні, комунікативні та організаційні компетенції, які інтегруються в єдину професійну модель педагога [1].

Дослідження Н. Лазаренко та І. Візніук підкреслюють значення компетентнісної моделі навчання, що передбачає формування не лише знань, а й здатності діяти автономно, творчо та відповідально [4]. У цьому контексті лідерська компетентність педагогів включає стратегічне мислення, організаційні навички, емоційний інтелект, здатність до інновацій та управління змінами [5; 7].

Активне використання інформаційних та комунікаційних технологій сприяє розвитку цифрового лідерства, адаптивності та персоналізації навчання. Науковці відзначають, що EdTech стає не лише інструментом, а стратегічним чинником трансформації освітнього середовища, де педагог виступає медіатором між технологіями та освітніми потребами студентів [1].

Компетентнісна підготовка педагогів передбачає інтеграцію знань, навичок, ціннісних установок та етичних принципів у практичну діяльність. Дослідження демонструють ефективність використання комп'ютерно орієнтованих технологій у формуванні фахових та лідерських компетентностей здобувачів професійної освіти [6]. Зокрема, участь студентів у проєктній діяльності, кейсах, дискусіях та студентському самоврядуванні стимулює розвиток стратегічного мислення, комунікативних та організаційних навичок, що є ключовими для педагогічного лідера.

Аналіз сучасної літератури дозволяє констатувати, що формування лідерської компетентності потребує комплексного підходу, який інтегрує традиційні теоретичні моделі, етичні засади та цифрові технології. Розвиток лідерства в умовах гібридного та дистанційного навчання стає стратегічним чинником підготовки педагогів, здатних ініціювати зміни, мотивувати учнів та колег, керувати освітніми проєктами та підтримувати інклюзивне середовище.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних основ формування лідерської компетентності в здобувачів педагогічних спеціальностей.

У контексті трансформації освіти та зростаючої ролі педагога як фасилітатора, інноватора й агента змін, аналіз сучасних підходів до педагогічного лідерства є важливою складовою науково-методологічного обґрунтування підготовки майбутніх фахівців. Такий аналіз дозволяє осмислити багатовимірність лідерства в освіті, диференціювати ефективні стратегії розвитку лідерських компетентностей та адаптувати їх до українського освітнього контексту.

Лідерство в освіті традиційно розглядалося через призму класичних моделей, таких як авторитарна, демократична та ситуаційна, проте сучасні тенденції розвитку педагогічної науки зумовлюють необхідність впровадження трансформаційних та фасилітаційних моделей, орієнтованих на розвиток потенціалу учнів і колег, створення довірливого середовища та стимулювання інновацій.

Авторитарна модель лідерства характеризується централізацією прийняття рішень, чіткою структурою влади та суворим контролем за виконанням завдань. В освітньому контексті вона забезпечує високу організаційну дисципліну, проте обмежує креативність, самостійність та мотивацію учнів і студентів. В українських школах та університетах класичний авторитарний підхід нині використовується радше у формальних адміністративних процесах, ніж у педагогічній взаємодії. У міжнародному контексті, зокрема в США та Великобританії, авторитарні практики в

педагогіці майже повністю витіснені більш гнучкими формами лідерства, оскільки вони не відповідають сучасним компетентнісним вимогам [3].

Демократична модель акцентує увагу на участі колективу у прийнятті рішень, стимулює командну взаємодію та відповідальність. Українські педагогічні заклади активно використовують її під час організації навчальних проєктів, обговорень та студентського самоврядування. Міжнародний досвід показує, що демократичне лідерство сприяє формуванню критичного мислення та комунікативних навичок, однак воно може бути менш ефективним у кризових ситуаціях або під час швидких змін, коли потрібна оперативність у прийнятті рішень [4].

Трансформаційне лідерство орієнтоване на створення візії, мотивацію та розвиток потенціалу кожного учасника освітнього процесу. Воно передбачає розвиток стратегічного мислення, емоційного інтелекту та здатності впроваджувати інновації. В Україні трансформаційне лідерство набуває популярності у педагогічних університетах, де студенти залучені до проєктної діяльності та наукових ініціатив. У міжнародному контексті трансформаційні підходи активно застосовуються в системах освіти Скандинавії та Північної Америки, де педагоги виступають фасилітаторами навчання та розвитку учнів. Основними перевагами трансформаційного лідерства є висока мотивація, розвиток творчого потенціалу та адаптивність до змін, проте воно вимагає високого рівня компетентності та емоційної зрілості педагога, що може бути обмежуючим чинником для початківців [2].

Фасилітаційна модель лідерства передбачає створення середовища, у якому кожен учасник освітнього процесу стає активним суб'єктом змін. Педагог виступає наставником і координатором, підтримуючи колективну автономію, співпрацю та інклюзивність. В Україні фасилітаційні практики інтегруються у дистанційні та гібридні формати навчання, де студентам надається більше свободи у проєктній діяльності, а педагог керує процесом через модерацію та підтримку. Міжнародний досвід демонструє високу ефективність фасилітаційного підходу у розвитку критичного мислення, креативності та лідерських компетентностей у студентів, однак він потребує значних часових ресурсів та технологічної підтримки [1].

Критичний аналіз ефективності моделей у гібридному та дистанційному навчанні показує, що класичні авторитарна та демократична моделі виявляються обмеженими: авторитарна модель ускладнює персоналізацію та адаптивність навчання, а демократична – знижує швидкість прийняття рішень у динамічному цифровому середовищі. Натомість трансформаційне та фасилітаційне лідерство демонструє більшу ефективність, оскільки: стимулює автономність та самоменеджмент студентів; забезпечує інтеграцію цифрових інструментів для комунікації та організації навчального процесу; сприяє розвитку емоційного інтелекту, комунікативних та організаційних навичок; створює інклюзивне та мотивуюче середовище, адаптоване до змін.

Трансформаційне лідерство орієнтує педагога на створення візії, мотивування, розвиток потенціалу здобувачів середньої освіти й колективу через позитивний приклад і довіру. Педагогічний лідер, який використовує методи коучингу, фокусує увагу на особистісному зростанні здобувачів, співпраці та розвитку емоційного інтелекту. Фасилітаційні підходи дозволяють створити середовище, у якому кожен учасник освітнього процесу є активним суб'єктом змін [1; 3].

Поняття «лідерство» розуміємо як процес соціального впливу, у межах якого окрема особа або група надихає, спрямовує та координує дії інших для досягнення спільних цілей. У педагогічному контексті лідерство охоплює здатність ефективно керувати освітнім процесом, сприяти розвитку середовища, стимулювати зміни, підтримувати учасників навчання та реалізовувати освітні ініціативи, ґрунтуючись на емпатії, етичності та компетентності.

У сучасній науковій літературі лідерство розглядають як [2; 4]:

- когнітивна компетенція щодо здатності приймати рішення й бачити стратегію дій;
- емоційна здатність в умінні впливати на мотивацію інших і створювати довірливі стосунки;
- комунікативна сила в контексті ефективної взаємодії, веденні діалогу та вирішенні конфліктів;
- організаційна роль в управлінні ресурсами, часом, людьми та змінами.

Лідерська компетентність педагогів – це інтегральна характеристика професійної діяльності вчителя, що поєднує здатність до ініціативної та відповідальної поведінки в освітньому середовищі, організаційно-комунікативні навички, стратегічне мислення, емоційний інтелект і готовність до впровадження інновацій та управління змінами. Вона забезпечує ефективне керування навчальним процесом, формування сприятливого соціального клімату, мотивацію учнів та колег, а також участь у розвитку освітніх спільнот [4; 5].

У сучасній інтерпретації структурних компонентів лідерської компетентності педагога відрізняємо такі: когнітивний, комунікативний, організаційний та ціннісний (рис. 1).

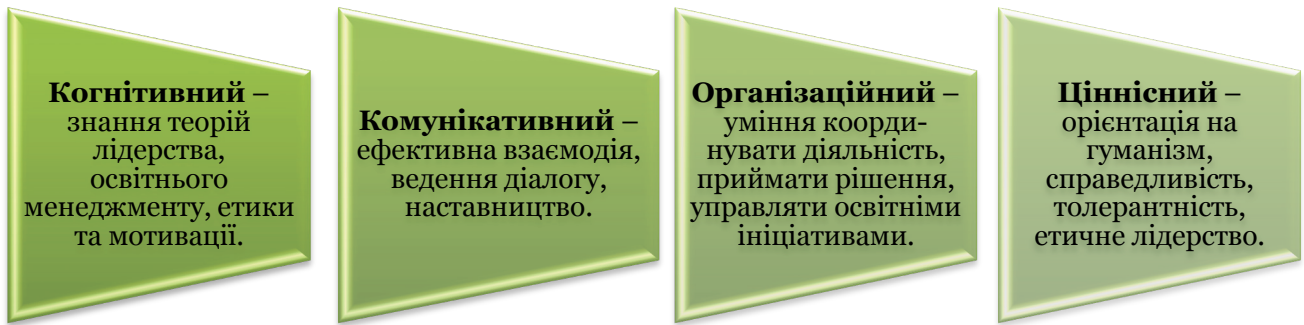

Рис. 1. Структурні компоненти лідерської компетентності сучасного педагога

Формування лідерської компетентності у студентів педагогічних спеціальностей має ґрунтуватися на компетентнісному підході, який розглядає особистість майбутнього вчителя як активного суб'єкта власного професійного розвитку [4]. Сутність цього підходу полягає у цілісній інтеграції знань, практичних умінь, ціннісних орієнтацій, досвіду соціальної взаємодії та здатності до саморозвитку. У контексті лідерства компетентнісний підхід дозволяє не лише оволодіти теоретичними уявленнями про лідерську поведінку, а й сформувати практичну готовність до її реалізації в педагогічній діяльності.

Важливим складником є знання компонента, що охоплює розуміння психологічних механізмів впливу, закономірностей групової динаміки, стратегій мотивації та підтримки командної роботи. Водночас практична складова компетентності передбачає набуття навичок організації взаємодії, прийняття управлінських рішень, вирішення конфліктів і фасилітації групових процесів. Не менш значущими є ціннісно-мотиваційні орієнтації, що формують внутрішню готовність до лідерства як служіння спільній меті, відповідальності, етичного впливу та підтримки колективу.

Отже, компетентнісний підхід забезпечує системну інтеграцію когнітивного, діяльнісного та аксіологічного компонентів підготовки майбутніх педагогів. Його реалізація сприяє формуванню адаптивного, інноваційного типу лідерства, орієнтованого на партнерську взаємодію, гнучке прийняття рішень і здатність ефективно діяти у швидкозмінних умовах освітнього середовища.

Одним із ключових методологічних орієнтирів у процесі формування лідерської компетентності майбутніх педагогів є принцип системності. Його сутність полягає у цілісному, взаємопов'язаному розвитку когнітивних, емоційних, комунікативних та організаційних компонентів, які у своїй сукупності забезпечують здатність особистості ефективно впливати на освітній процес, мотивувати інших і приймати відповідальні рішення. Лідерство в педагогічній діяльності не може бути редуковане до окремих умінь чи рис характеру; воно постає як інтегральна система знань, цінностей, установок і поведінкових стратегій, що взаємодіють у єдиному освітньому контексті.

Когнітивний компонент системи лідерської компетентності охоплює усвідомлення сутності лідерства, розуміння психологічних механізмів впливу, особливостей комунікації, мотивації та прийняття рішень у педагогічній діяльності. Майбутній педагог має не лише опанувати теоретичні моделі лідерства, але й навчитися застосовувати їх у реальних навчальних і виховних ситуаціях. Розвиток когнітивного аспекту забезпечується через аналіз кейсів, розв'язання проблемних ситуацій, участь у тренінгах, які моделюють освітні процеси управління командою або класом.

Емоційний компонент охоплює формування емоційної зрілості, емпатії, саморегуляції та здатності до емоційного лідерства. Для педагога-лідера важливо не лише керувати іншими, але й ефективно управляти власними емоціями, демонструвати толерантність, доброзичливість та впевненість. Саме емоційна компетентність сприяє створенню позитивного психологічного клімату у навчальному середовищі, формує довіру та підвищує ефективність взаємодії зі студентами і колегами. Розвиток цього аспекту відбувається через рефлексивні практики, емоційно-ціннісні тренінги, коучинг і фасилітаційні технології, що стимулюють самоусвідомлення та емоційну відкритість.

Комунікативний компонент виражається у вмінні педагога ефективно будувати взаємини, вести діалог, організовувати групову взаємодію та конструктивно розв'язувати конфлікти. У системі лідерської компетентності комунікація виступає не лише засобом передавання інформації, а й способом впливу, переконання та натхнення. Комунікативна гнучкість, уміння слухати і підтримувати, володіння невербальними засобами взаємодії формують основу педагогічного авторитету. У педагогічній практиці цей компонент розвивається через участь у дискусіях, ролевих іграх, публічних виступах, а також у процесі співпраці в навчальних командах.

Організаційний компонент відображає здатність педагога-лідера планувати, координувати й контролювати діяльність учасників освітнього процесу, приймати стратегічні рішення, мотивувати колектив до спільних цілей. Він включає навички тайм-менеджменту, делегування повноважень,

проектного мислення та самоорганізації. Для майбутніх педагогів цей компонент є особливо важливим, оскільки визначає ефективність управління навчальною групою, класом або освітнім проектом. Його розвиток здійснюється через участь у студентському самоврядуванні, реалізацію власних ініціатив, організацію навчальних або соціальних заходів, що вимагають лідерської відповідальності та стратегічного бачення.

Системність як принцип означає не механічне поєднання зазначених компонентів, а їх інтеграцію в єдину динамічну структуру, де кожен елемент взаємодіє з іншими, посилюючи загальний ефект. Когнітивний розвиток без емоційної зрілості не гарантує ефективного лідерства. Комунікативні вміння без організаційного мислення можуть залишитися на рівні міжособистісної взаємодії без реального впливу. Отже, лише гармонійна єдність цих складових створює основу для формування справжнього педагогічного лідера, здатного надихати, спрямовувати й трансформувати освітнє середовище.

У практичній площині реалізація принципу системності передбачає розробку інтегрованих навчальних модулів, що поєднують теоретичні знання з елементами тренінгової, фасилітаційної, рефлексивної та проектної діяльності. Такий підхід дозволяє досягти узгодженості між змістом освіти, формами організації навчання та очікуваними результатами, забезпечуючи поступове, логічно впорядковане становлення лідерської компетентності майбутніх педагогів як системного утворення, що відображає зрілість, гнучкість і відповідальність особистості у професійній діяльності.

Методологічно формування лідерської компетентності здійснюється через активізацію навчальної діяльності студентів, зокрема їх участь у проектній роботі, аналізі конкретних кейсів, групових дискусіях і студентському самоврядуванні. Такий підхід дозволяє поєднувати теоретичну підготовку з набуттям практичного досвіду, розвиваючи стратегічне мислення студентів, їх організаційні та комунікативні вміння, а також здатність впливати на освітнє середовище.

Сучасні освітні технології відіграють важливу роль у формуванні лідерських компетентностей, адже забезпечують інтеграцію цифрових інструментів у навчальний процес. Використання платформ Moodle, Microsoft Teams, Google Workspace та віртуальних лабораторій створює можливості для організації командної роботи, моделювання управлінських ситуацій та адаптації навчання до індивідуальних потреб студентів.

Методологічно важливим аспектом формування лідерських компетентностей є особистісна орієнтація педагогічної підготовки. Використання менторства, коучингу та фасилітаційних практик дозволяє студентам розвивати емоційний інтелект, формувати ціннісні орієнтири та вчитися ефективно взаємодіяти з колегами і здобувачами освіти. Паралельно освітня програма враховує специфіку українського освітнього контексту та міжнародні стандарти підготовки педагогів, що забезпечує адаптацію студентів до сучасних вимог професійної діяльності та формування компетентностей, необхідних для роботи в гібридних і дистанційних форматах навчання.

Методологічні основи формування лідерської компетентності у студентів педагогічних спеціальностей передбачають поєднання системного розвитку когнітивних, емоційних, комунікативних та організаційних компетентностей із практичною активністю, цифровими технологіями та особистісною орієнтацією, що забезпечує підготовку педагогів, здатних ефективно діяти та впливати на освітнє середовище в умовах сучасної трансформації освіти.

Сучасні підходи також зацентровують увагу на етичних аспектах: повазі, справедливості, відкритості. Лідерство в інклюзивному середовищі потребує здатності до емпатії, врахування різноманітності та динамічного управління складними освітніми ситуаціями.

Цифрове лідерство передбачає використання технологій як інструментів впливу, управління змінами та підтримки інновацій. Педагог стає медіатором між цифровими платформами, контентом та потребами учнів, розвиваючи компетенції інформаційної грамотності, критичного мислення та командної роботи. Освітнє середовище нині не є лише виміром процесу навчання, а – складною системою взаємодій, яка формує професійну, соціальну та особистісну ідентичність педагога. Саме через активну участь у цьому середовищі майбутній фахівець набуває та розвиває лідерські якості, адаптується до змін, опановує нові форми взаємодії та набуває стратегічного мислення [1; 3].

Використання освітніх технологій (EdTech) у сучасному освітньому процесі виступає не просто інструментом, а стратегічним чинником трансформації педагогічної діяльності. Вони забезпечують адаптивність, персоналізацію та доступність навчання, створюючи нові умови для формування цифрової грамотності, креативного мислення й лідерських компетентностей. Педагог перетворюється на медіатора між цифровим контентом і потребами здобувачів, інтегруючи етичний підхід, інноваційні методики та соціальну відповідальність. EdTech не тільки підтримує освітній процес у кризових умовах, але й слугує основою для сталого розвитку освіти, підготовки педагогів-лідерів та реалізації компетентнісної моделі навчання в динамічному цифровому світі.

Освітнє середовище виступає комунікативним простором, де відбувається обмін ідеями, підтримка, співпраця – ключові умови для становлення лідера. Участь у дискусіях, спільних проєктах і студентському самоврядуванні сприяє формуванню навичок ведення, переконання та управління процесами. Середовище підтримує розвиток самостійності, відповідальності,

здатності приймати рішення та впливати на процеси. Саме в цьому контексті здобувач вищої освіти набуває досвіду реалізації освітніх і соціальних ініціатив, демонструючи лідерські якості на практиці. Через культивування академічної доброчесності, толерантності, справедливості освітнє середовище закладає фундамент етичного лідерства. Формування лідерства неможливе без внутрішніх ціннісних орієнтирів, які прищеплюються в атмосфері довіри, відкритості й підтримки. Безперечно, освітнє середовище створює платформу для впровадження активних форм навчання, де здобувач вищої освіти виступає не пасивним слухачем, а учасником, організатором і лідером освітніх проєктів. Завдяки таким підходам формується не лише знання, а й компетентності у лідерстві, критичному мисленні та взаємодії [3].

Висновки. Таким чином, модель компетентнісного навчання не лише готує педагогів, вона трансформує їх у лідерів, здатних формувати політику, впливати на освітні середовища та ініціювати зміни. Вона поєднує стратегічне бачення, етику, практику та креативність у єдину архітектуру професійного зростання. Компетентнісний підхід – це здатність орієнтуватися в умовах цифровізації, використовувати технології для організації освітнього процесу. Педагоги-лідери стають агентами змін, що вміють адаптуватися до нових форм навчання і трансформувати систему освіти.

Технології допомагають освітнім установам оперативно реагувати на виклики (карантини, кризи, війна), переходити до дистанційного або змішаного навчання. EdTech є основою інноваційного менеджменту в освіті, забезпечуючи трансформацію традиційних моделей взаємодії.

Література

1. Візнюк, І., Долинна А., Долинний С., Паламарчук О. Формування інформаційної компетентності в освітньо-професійній сфері діяльності аспірантів. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2023. (1(28), 76–84. URL: <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.8>
2. Галузяк В., Акімова О., Громов Є. Сучасні зарубіжні підходи до розуміння лідерства і виховання лідерів. *Лідер. Освіта. Суспільство. Щоквартальний науково-практичний журнал*. Харків : НТУ «ХПІ». 2019. № 1. С. 32 – 53. DOI: <https://doi.org/10.20998/2616-3241.2019.1.03>
3. Галузяк В. М. Концептуальні підходи до розвитку лідерського потенціалу майбутніх учителів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2019. Випуск 59. С. 44–52.
4. Лазаренко Н., Візнюк І. Моніторинг забезпечення якості професійної освіти педагогів в контексті євроінтеграції. *Comparative Professional Pedagogy*. 2023. №13(1). Р. 11–19.
5. Лазаренко Н.І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
6. Ничкало Н., Гуревич Р., Кадемія М., Кобися А., Кобися В., Гордійчук Г. Формування фахової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах дуальної системи освіти засобами комп'ютерно орієнтованих технологій. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2021. №85(5). С. 189–207.
7. Lazarenko N. I., Kaplinski V. V. Higher Education in Ukraine: Ensuring the Quality of Education. *International Scientific-Practical Conference «Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences»*. Kielce, 2016. P. 98 – 101.

References

1. Vizniuk, I. M., Dolynna, A. S., Dolynnyi, S. S., Palamarchuk, O. M. (2023). Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti v osvitno-profesiinii sferi diialnosti aspirantiv [Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti v osvitno-profesiinii sferi diialnosti aspirantiv]. *Orhanizatsiina psykholohiia. ekonomichna psykholohiia*, 1(28), 76–84 [in Ukrainian].
2. Haluziak, V., Akimova, O., & Gromov, I. (2019). Suchasni zarubizhni pidkhody do rozuminnia liderstva i vykhovannia lideriv. [Modern foreign approaches to understanding leadership and education of leaders]. *Lider. Elita. Suspilstvo*, (1), 32–53. DOI: <https://doi.org/10.20998/2616-3241.2019.1.03> [in Ukrainian].
3. Haluziak, V. M. (2019). Kontseptualni pidkhody do rozvytku liderskoho potentsialu maibutnikh uchyteliv [Conceptual approaches to the development of future teachers' leadership potential]. *Naukovy zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: Pedahohika i psykholohiia*, 59, 44–52 [in Ukrainian].
4. Lazarenko, N., Vizniuk, I. (2023). Monitorynh zabezpechennia yakosti profesiinoi osvity pedahohiv v konteksti yevrointehratsii [Monitoring the safety of teachers in the context of European integration]. *Comparative Professional Pedagogy*, 13(1), 11–19 [in Ukrainian].
5. Lazarenko, N. I. (2019). Profesiina pidhotovka vchyteliv u pedahohichnykh universytetakh Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: Monohrafiia [Professional training of teachers in pedagogical universities of Ukraine in the conditions of European integration: Monograph]. Vinnytsia: TOV "Druk plus". [in Ukrainian].
6. Nychkalo, N., Hurevych, R., Kademiia, M., Kobysia, A., Kobysia, V., Hordiichuk, H. (2021). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia v umovakh dualnoi systemy osvity zasobamy kompiuterno oriientovanykh tekhnolohii [Formation of professional competence of future teachers of vocational training in the conditions of a dual education system using computer-oriented technologies]. *Informatsiini tekhnolohii ta zasoby navchannia*, 85(5), 189–207 [in Ukrainian].
7. Lazarenko N. I., Kaplinski V. V. Higher Education in Ukraine: Ensuring the Quality of Education. *International Scientific-Practical Conference Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences*. Kielce, 2016. P. 98 – 101.